

Miljørapport 2021

Som Norges 4. største sykehus er virksomheten ved Helse Stavanger HF omfattende og påvirkningen på det ytre miljøet er tilsvarende stor. Med ytre miljø menes omgivelsene for virksomheten som luft, vann, jord, naturressurser, plante- og dyreliv, mennesker og økologi. Et godt ytre miljø er avgjørende for menneskets helse og livskvalitet.

For andre gang presenteres en kortfattet rapport, som inneholder de viktigste momentene over saker som ble håndtert og gjennomført i 2021, samt status for foretakets miljømål. Denne tradisjonelle miljørapporten er et tillegg til «Spesialisthelsetjenestens rapport for samfunnsansvar», som omfatter alle helseforetak i landet, samt de felleseide selskapene. Innholdet i den nasjonale rapporten omhandler klima og miljø, menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter, samt antikorrupsjon. Rapporten er behandlet i Ledergruppen og FAMU.

Rammeverk for miljø og bærekraft i spesialisthelsetjenesten

«Rammeverk for miljø- og bærekraft i spesialisthelsetjenesten» er vedtatt. Rammeverket skal bidra til å strukturere og samordne arbeidet med miljø- og bærekraft i helseforetakene. Gjennom miljøvennlig drift legges det til rette for å fremme god helse og redusere klimautslipp. Målet med dette arbeidet er å styrke innsatsen lokalt, regionalt og nasjonalt ved felles målområder, gode forankringsprosesser og aktiviteter. Det pågår et nasjonalt arbeid hvor det vurderes om hvert enkelt helseforetak selv skal bestemme om de fortsatt skal tredjepart sertifiseres eller ei.

Felles klima- og miljømål 2022-2030

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å dekke sine behov. Bærekraftsmålene gjelder for alle land i verden, og regjeringen har forpliktet Norge til å arbeide for å nå målene.

Høsten 2021 vedtok de fire helseregionene i Norge felles klima og miljø-mål for spesialisthelsetjenesten¹:

¹ Statens veileder for samfunnsøkonomiske analyser skal legges til grunn for tiltak som iverksettes for å ivareta kost-nytte vurdering.

Miljømål Helse Stavanger HF

Når alle aspekter ved innføring av det nye rammeverket er gjennomgått og behandlet internt, må det tas en vurdering om foretakets egne miljømål må justeres opp mot nasjonale målene.

1. Redusere foretakets CO₂ utslipp med 3 % årlig

Datafangst danner grunnlaget for Klimagassregnskapet og fremkommer i Spesialisthelsetjenestens rapport for samfunnsansvar 2021. Foretaket økte CO₂ utslippet i 2021 med 5,7 % og vi har ikke nådd miljømålet. Flere nye tiltak for å nå målet, f.eks. infrastruktur av ladepunkter er lagt inn i HMS handlingsplan.

Energi er den største driveren. Hovedårsaken til økningen i energiforbruket er fast kraft som økte med 392,9 ekvivalenter og naturgass med 581,7 CO₂ ekvivalenter. Av det totale CO₂ utslippet på 19792 tonn utgjorde utslippet fra energi 15610 tonn.

20,4 % av foretakets kjøretøy er utslippsfrie og fokus er å øke andelen. Flyreiser innenlands har hatt en økning både hos pasienter og ansatte. I Sikkerhetsrådgivers årsrapport 2021 (vedlegg 4) fremkommer det at både smittefarlig avfall og farlig avfall har økt.

Pasientreiser har gjennomført en anbudsrunde hvor det ble stilt obligatoriske minstekrav til drosjer for Euro VI, samt minimum 20% el-biler. Avtalen ble gjort gjeldene sommeren 2021 og kravspesifikasjonene ble innfridd. Samkjøring av pasienter er ikke gjennomført pga. pandemien. Pasientene har kjørt selv eller har blitt kjørt.

I foretakets anbudsrunde for avfall og gjenvinningshåndtering, er det stilt et minstekrav om at en av lastebilene skal være elektriske.

Forbruk av lystgass er redusert. Restavfallet er redusert med 31,2 tonn og det kan tyde på at ansatte er blitt bedre på kildesortering. Plast til forbrenning er redusert med 7,6 tonn og en kan anta at bl.a. innkjøpsprosessene har hatt fokus på mindre plastemballasje og bedre kildesortering. Matavfallet er redusert med 8,2 tonn, det kan være vanskelig å konkludere hva som er årsaken, men mest sannsynlig kan det tillegges matserveringen som er tilpasset pandemien. Et vedtatt mål om å utvide kildesortering av biologisk avfall (matavfall) ble nådd, og nå er det utplassert utstyr i fem etasjer i Internatbygget.

2. Optimal bruk av legemidler

Antibiotika styringsprogrammet er et sett av tiltak for å bidra til riktig antibiotika bruk på foretaksnivå. Rapportering, veiledning, undervisning og analyse av forbruk er hovedoppgaver. Foretaket sluttet seg til regjeringens mål om en 30 prosent reduksjon i bruken av bredspektret antibiotika i sykehus. Foretaket nådde 14,7 prosent av målet om en 30 prosent nedgang i bruk av bredspektret antibiotika fra 2012 til 2020. Totalforbruket av antibiotika ved foretaket (somatikk) viste liten nedgang fra 2019 til 2020, men en betydelig nedgang i 2021. Tallene er basert på innkjøp av antibiotika, men gjenspeiler det faktiske forbruket. Måleenheten er antall DDD/100 liggedøgn. DDD=Definert DøgnDose.

Antibiotika-teamet har jobbet aktivt med å gjøre foretakets policy kjent. Det ser ut til å ha vært en betydelig nedgang i antibiotika bruken totalt og for de bredspektrede (resistensdrivende) antibiotika i 2021.

Det er varierende grad av gjennomføring for leger og sykepleiere vedrørende e-læringskurset «Antibiotika-bruk i sykehus» og «Legemiddelhåndtering».

I henhold til HMS handlingsplan, skal status på gjennomførte kurs tas opp på medarbeidersamtaler. ForBedringsundersøkelsen mm viser at det er mangelfull oppfølging av ansattes medarbeidersamtaler.

3. Miljøbevisste medarbeidere

Det har vært stort fokus på miljøarbeidet i foretaket, der informasjon om vårt klima, miljø og bærekrafts arbeid er formidlet gjennom foredrag på mange arenaer. Året 2021 var også preget av pandemi og derfor har den virtuelle plattformen vært førende i informasjonsutvekslingen.

E-læringsprogrammet for Ytre Miljø, som skal gjennomføres hvert tredje hvert år, viser at 63,9% har gjennomgått opplæringen. Det er ingen endring i gjennomføringsgraden siden 2020. Kompetanseportalen gir ikke lenger muligheten til å velge «ikke relevant» for obligatoriske kurs. Det forventes at gjennomføringsgraden grunnet dette mest sannsynlig vil øke.

Miljørådgiver har arbeidet målrettet med at flere HMS handlingsplaner blir utarbeidet på ulike organisasjonsnivå. Det er positivt at det sees en økende trend på godt utarbeidete handlingsplaner.

Miljørådgiver, Sykehusinnkjøp HF og avdeling for Økonomi og finans har et tett arbeide for å prøve å øke kompetanse innen klima, miljø og bærekraft.

Kontinuerlig forbedring

Det er startet en prosess for å se på muligheten for en returordning for krykker. Det ble solgt 2504 par aluminiums krykker fra Sentrallageret i 2021.

Helse Bergen HF har innført et Klimabudsjett. Det foregår samarbeid på tvers av landets foretak for å se om det kan være hensiktsmessig at alle foretak har et Klimabudsjett. Miljørådgiver i Helse Stavanger HF deltar i dette arbeidet.

Det er fortsatt uklart for noen av klinikkene at Ytre miljø sjekklisten ikke er en risikovurdering, og at det i tillegg til sjekklisten også skal gjennomføres lovpålagte risikovurdering. Ved gjennomgang av enkelte forbedringsplaner fremkommer det at Ytre miljø ikke er tatt med.

Revisjon

September 2021 gjennomførte Helse Stavanger HF første oppfølgingsrevisjon tredje sertifikatperiode av miljøstyringssystemet ISO 14001:2015. Helse Stavanger fikk et avvik og fire merknader. Avviket og merknadene ble lukket innen fristen. Avvik og merknader registreres i revisjonsmodulen i Synergi og revisjonsrapporten er arkivert i Elements.

Det er i 2021 gjennomført tre interne foretaksrevisjoner. I forkant av hver revisjon foretar miljørådgiver en befaring. I tillegg er noen få spørsmål om Ytre miljø integrert i intervjuguiden.

I årsrapport for interne revisjoner 2021 står følgende:

«Reviderte klinikker har et bevisst forhold til ytre miljø både med tanke på avfallshåndtering og hvor klinikkene belaster ytre miljø mest. Tiltak i forhold til ytre miljø er beskrevet i Forbedringsplaner og omhandler reduksjon av matsvinn, antibiotikastyring, bruk av digitale møtearenaer, bruk av kollektiv transport. Det kan se ut som om beskrevne tiltak i forhold til ytre miljø er mer målrettet enn ved tidligere revisjoner.

Ut fra et ytre miljøaspekt er følgende observasjoner fremkommet under revisjonene:

- *Mangelfull etterlevelse av foretakets rutiner for makulering av sensitiv dokumentasjon*
- *Manglende avfallshåndtering av farlig avfall*
- *Manglende utarbeidelse av sjekkliste 11 Ytre miljø*
- *Kanylebokser er ikke forskriftsmessig montert*
- *Feil bruk av Seponett SP-1 til oppsamling av tabletter*
- *Mangelfull gjennomføring av obligatorisk kurs «Ytre miljø»*
- *Batteripoler blir ikke teipet og batterier kastet i vanlig restavfall noe som kan føre til brann*
- *Esker/utstyr lagret på gulv*

Det er et generelt inntrykk at årsaksvurdering i for liten grad beskriver bakenforliggende årsaker til at hendelsen kunne skje, og at korrigerende tiltak på systemnivå i liten grad beskrives. Mangelfull årsaksvurdering påpekes også etter ekstern revisjon i ytre miljø».

Avvik og merknader som fremkommer i interne foretaksrevisjoner er sammenfallende med observasjoner som fremkommer i Synergi og eksterne revisjoner.